

ILYSTRACIO

MALLORQVINA

LA
R
O
L
L
A

V. G.

PREU - 0,30 Pts

Sumari:

TEXTE:

Els reis, per J. Torrandell.
** (poesia), per M. S. Oliver.
Santiago Russinyol, per J. T.
Un malalt crònic, per S. Russinyol.
Heràldica mallorquina, per F.
Crònica il·lustrada, per X.
Any nou vida nova, per Bauzá.
Noves y passatemps.

GRAVATS:

Portada, per V. Furió.
Calvari de Sagunte, Quadro d' en S. Russinyol.

Russinyol, (retrato).

El xiprer de la Sultana, Quadro d' en Russinyol.

Heràldica mallorquina, dibuixos d' en Furió.

CRONICA ILUSTRADA:— Sa porta de Sant Antoni: ¿Qui 'm compra un endiot?— Plegant sa porcella.— Plassa de Cort: Sa festa de sa Conquista.— Establiments; Anant á fer els Reys.— Representant els Reis.— Exposició Degouwe.

Nous concejals, (retratos).

Any nou vida nova, dibuixos d' en Bauzá.

La Roqueta

ILUSTRACIÓ MALLORQUINA

Aquesta revista sortirà dia 15 y 30 de cada mes; publicarà articles, cuentos y poesías d'escriptors mallorquins y catalans, biografies de gent de cap de brot, uua secció d' Heràldica mallorquina, actualitats, il·lustrada amb fotograbats d'els fets que senyali, historietes, cròniques y passatemps.

Ses cubèrtes y demás ilustracions d'es texte serán de pintors mallorquins.

PREUS

Table with 2 columns: Description of subscription and price in Ptas. (e.g., Tres mesos de suscripció 1'75 Ptas.)

Redacció y Administració: Conquistador, 30

Els Reis

JA era sabut això a cà 'l jove catedràtic Don Gabriel: estava absolutament prohibit parlar an el nin de res que fes olor de bruixeríes, mentides, embuits, diablures, supersticions, veyures y coses d'el altre mon. Ell ho deia tot sovint y fins els mobles s' ho sabien ja de memoria. «Si voleu homos llibres, no encadaneu ets infants.» Y aquesta firmíssima resolució, presa amb la fe y enardiment, tan característics d' els homos entregats a les Ciències, havia ja produït an aquella casa una serie de disguts y aferrades fortes entre ell y sa dona, entre ell y la senyora avia, entre ell y la criada. Diré millor les criades. Era l' únic emperò d' aquella casa, aont les feines no eren moltes, la senyora jove era un àngel, y la veyà, un tròs de pa. Pero, cavallers, aquella mania d' el senyor no era agontadora. «Figuraivos: pena de mort an es qui parli an en Bielet d' àngels, dimonis, es moix negre, sa rateta blanca, es moraco, s' home d' es sac y mil noms y coses qu' una s' inventa per fer callar aquell dimonió.—¡Jesús María! si 's senyor me sent, ja tenim escàndol.—Votros heu sabeu: quant aquestes criatures s' emperren no hi ha Deu ni Santa María, y si no remanau sa cadira o feis batre una porta, ja teniu crits y plors tota sa vetlada. Ido bé; si escau esser per allá son pare, ja hi ha sermó, y per poc que li contesteu ja sou á bous. Y de cop y bolei vos enfloca unes coses tan rares que jo no les sé calificar. «M' estim més qu' ara no dormi que si demá ha de dormir eternament.» ¿Qué trobau? A mi ningu 'm treu de sa closca qu' an aquest homo li falta qualque cosa. Y ja ho he dit.»

Pero en Gabriel, tretze n' han entradas, tretze n' han d' eixir. «Es dolors d' avui serán ses alegríes de demá.» Y no amollava per cap d' els quatre cantons. El seu tema era ben llampant y clar: el nin havia d' arribar a l' edat d' el judici net de tota mácula y sense cap prejudici, a fi de qu' ell llavor

prengué el camí que millor li semblás. Això era 'l seu dever de pare: fer entrega a la Raó d' un esperit verjo.

Y de la seua tasca n' estava ben content. Es nin pujava fet un homonet: viu com un xabel-lí, rialler com un raig de sol, valent com el fret que per tot se fica. An en Bielet res li feia por. Era ell que 'n feia més aviat a sa mare y a la senyora avia. Elles ho deien: «aquestes criatures que pareixen homos petits, no poren acabar gens bè.» Y cada día es feien creus de qu' en Bielet cresqués tant sá, tan hermós y tan alegre.

**

En Gabriel ja sabia aont anava. Massa ho sabia després de cinc anys de lluita amb aquells deixebles seus més carregats de tonteríes, supersticions y embolics qu' un jinjoler de jinjols. Pero, vaja, això no 'l preocupava tant, perque a la fi atlots son atlots, y encara la seua esporgadora de catedràtic serio y consagrat en absolut al seu trabay arribava ben a temps de ferne homos lliures, conscients y amb el discerniment com a primera condició de la seua racionabilitat. Lo qu' a ell el tenia frit y refrit era l' estat de completa relaxació intel·lectual en que li arribaven els obrers, aquella pobre gent treballadora que robaven hores an el descans per aclarirse un poc s' embuy d' el seu cervell, que no 'ls-e deixava veure ses coses tal com realment son. Y aquí, sí, que ja no 's contentava en explicar les materies de la seua assignatura, si no que més aviat s' embrancava en l' esposició de veritats científiques y conceptes morals, que moltes vegades deixaven amb un pam de boca oberta an els oients, tal era l' extranyesa que los produien les paraules d' el mestre. Més de dos n' hi havia que no s' acabaven d' empassar la nova hostia y cometien el sacrilègi terrible de mastegar la preciosa carn de la Veritat per escopirla una vegada

sortits de l' escola. N' hi havia qualquon que no hi volia combregar amb aquelles rodes de molí.

Pero aquets eren els menos. En Gabriel n' estava ben satisfet dels seus deixebles veyardos. Casi tots el creien com al Sant Evangeli. Cosa dita per don Gabriel, cosa més certa que la llum del sol. Y an es taller, a l' obra, a la fàbrica, an el camp, aont hi havia companys imbécils que s' emperraven en dur el clotell ple de llana, es repetien, —això bé, allò un poc capgirat,—els grans descobriments qu' els hi feia don Gabriel, un jove que sabia més qu' els dotze apostols plegats. Bé qu' en quant an això d' els dotze apostols, ells ja estaven també enterats de la rebaixa que n' havien de fer.

La prova d' aquesta propaganda la tenia en Gabriel en lo que li havia succeït precisament aquell dissapte dels Reis quant s' en anava a cà-seua a retiro.

Un obrer, de trentacinc a quaranta anys, el saluda, la ma al capell, y després de rondinar un instant, si m' acost no m' acost, s' hi arramba decidit y li diu:

—Voldria ferli una pregunta, don Gabriel, si no es incomodarlo.

—De cap manera. Digau. Llevauvos sa ma.....

—Per acursar. Un company meu m' ha explicat que vosté els va dir s' altre vespre a s' escola que això de sa patria y del rei o de sa república era un engana-bobos, y jo ho crec, y com teng un fuy que prompte haurá de corre ses quintes, ho voldria sebre del cert per no deixarlei anar.

—Vos diré,—contestá en Gabriel mig-riguent de l' innocencia o de la beneitura d' aquell homo.—Lo qu' he dit de ses patries, dels reis y de ses repúbliques, es veritat. Pero també ho es qu' es vostro fuy, si no té trescents duros per rescatarse, anirá an es servici com dos y dos fan quatre.

—¿De tots modos?

—Per forsa.

—En aquest cas més m' haguera valgut creure qu' era una obligació de ses més sagrades. Y li som franc. Fins m' agradava això de que hi hagués Espanya y tots fos-sim soldats del Rei.

—Bé; d' això ja m' parlarem a s' escola, si vos preniu sa molestia.....

Y en Gabriel reprengué les passes cap a cà-seua.

No diré que fos gens extraordinari en ell el romiar molt les coses, però aquesta conversa ja no l' va deixar tranquil en tot es camí, donantli voltes y revoltes dins el seu cervellet d' enteniment escrupulós, cercador de totes les causes y efectes, y adesador de tot lo que trobava desarrengat. Segur que tot seguit haguera anat a la seua taula per apuntar una porció de pensaments que se li havien acudit respecte de la consulta d' aquell homonot. Pero, arribat an es portal de cà-seua, lo primer que li cridá s' atenció, fou un plant de lo més llastimós y esgarri-fant del seu Biolet, lo que més estimava an aquest mon.

—¿Que té es nin?—cridá enfadat y corrent cap an el petit.

—No res, senyor,—contestá la criada acostumada ja an aquells rampells de pare y fuy.—S' ha encabotat en qu' els Reis li han de dur un cavall. Y jo li dic que no n' hi ha de Reis.

—Pero ¿qui es estat el maleit que li ha parlat dels Reis en aquesta casa?

—Jo, no;—y girá coua cap a la cuina.

La senyora ja sortia y digué:

—Ja veurás, Gabriel; els nins de sa cossina han vengut amb sa teta y ja t' ho pots pensar, no han fet més que parlarne d' els Reis y d' els cavalls.

—¿Y tu per qué serveixes?—continuá cridant el catedratic.

—Mira, Gabriel, jo no puc esser en tot. He sortit un instant y ja me l' han aguda feta.

Y, girantse an en Biolet que plorava tot desconsolat, sa mare li diu:

—No siguis beneitot, Bialango. Els Reis son una mentida.

Y en Biel cada vegada plorava més.

—Calla, nin;—feia son pare.—¿Què vols? ¿Un cavall? Tots els que vulguis. T' en compraré una cavalleria. Pero no ploris.

El petit se desgargamellava; perdía la respiració y pareixia qu' anava a esclafir.

—No, no.—Digué a la fi la criatura.—Jo cavall Reis, Reis, Reis. Vuy Reis; que venguin Reis. Jo posá sabateta baucó. Sí, sí, sí.

Sa mare agafá l' nin y el s' endugué cap an el seu quarto, fogint de son pare que es posá de tots els colors de l' Arc de Sant Martí. Va tenir por que, a pesar de l' amor que en Gabriel sentia p' el seu fuy, no l' esbucás d' una punyada.

Però en Gabriel no estallá com altres vegades. Aquest cop, més que l' bótíl que rebota furient demunt la roca y s' esmica ferint a dreta y esquerra, semblá un terrós

que s'espoltreix y es torna un poc de terra y un nigüet de pols. Caigué assegut a la seua taula, el cap dins les paumes de les mans, exclamant, més que furiós, amb tò de queixa:

—¡Els Reis, sempre els Reis! ¡L'eterna mentida!

Y medità molt.

A la fi, sublevantse per primera vegada, cri.lá:

—¿Què dimontri? ¿Per ventura no son infants? Aquesta es la seua alegria.

Y corregué an en Bielet a dirli, amb escándol d'els de cà-seua, que sí, qu'aquell vespre els Reis vendrien a deixarli un cavall, un hermós cavall blanc.

**

Y, en efecte, com el més vulgar d'els pares, aquella mateixa nit en Gabriel aná a comprar lo promés an el seu fiy perque els Reis quedassen bé.

Y, quant tornava a cà-seua, a l'hora en que probablement en Bielet s'hagués ja adormit pensant amb els Reis, el jove cate·dràtic de la Secció de Ciències se recordava de l'obrer de l'horabaixa y, més sentimental qu'altres vegades, o més eclèctic, va pensar:

—¡Y si tots ho som infants! ¡Y si tots en n cessitam de Reis per esser felissos! ¡Y si tots en volem de Reis!

Y apretá més fort aquell bulto que devall la capa amagava y qu'havía d'esser l'alegría del seu Bielet, lo que més estimava an aquest mon.

J. TORRENDELL.

« CALVARI DE SAGUNTE »

QUADRO DEN RUSIÑOL

*
* *

Avuy el gran Teatre, fantàstic y esplendent,
pareix l'apoteosis d'un poble renaixent.
Tot quant inclou la raça de brill y de cultura,
de gust y d'opulencia, de força y d'hermosura,
com per un cuadro històric aquí s'es congregat;
ses branques més triades hi té l'humanitat.

Mirau: dones qui brillen ab la claror d'un astre,
cabells qu'el front ombretjan més pur que l'alabastre,
finors de mare-perla rosada y transparent,
d'els llarchs abrics sorgeixen com una flor vivent.
Dins l'aire se respira la febra d'els grans dies
y el colissèu se pobla d'ignotes alegríes,
de folles esperances, d'internes atraccions;
sos ulls pesats mig-clouen les vanes ilusions
y la gentada inmensa qui s'entusiasma y crida
pareix que la victoria celebra de la vida,
de la bellesa augusta, del pensament humá.

—Dins cinquanta anys, amiga, tothom en el fossá!

Ascolta les paraules segures d'el poeta:
repara l'alt rellotje, qu'aquest es el profeta,
lo que ses busques senyen, lo que nos diu son toc
y un *Mane-Thecel-Phares* com inscripció de foc.
¿No sents dringar defora la veu d'una campana;
no sents d'un *miserere* la processó llunyana;
no sents com cauen, tétrics, els cops d'aquest martell?
La Mort jo mir vestida de seda y oripell,
qu'en vostres carns de nacre, baix d'eixes cabelleres,
la cámara de Rœ:gen hi veu les calaveres
y els vérmens ja pasturen qu'han de tastar tal fruit
¡Oh vanes apariencies nodrides d'el descuit!

M. S. OLIVER.

Santiago Russiñol

FA uns quants dies el vaig acompanyar fins a Aufàbia, aont pinta un quadro que serà un'altra prova del seu talent y del seu bon gust. Potser p'el camí conversassin de coses series, amb aquella manera de conversar en serio qu'ell té, sempre rialler, ple de verba, roiant enginy y bon humor. Tot d'un cop se posa a cridar: — ¡Visca la Primavera! ¡Visca la Poesía! ¡Visca, visca, visca! — Y romp amb un cant encoratjador, aspiració eterna d'els esperits sedejants de vida, himne de sons vibrants y poderosos, que diu:

Si no fa sol no puc cantar
ni viure alegre;
quan ell se pon tinc de callar;
tot ho veig negre.
La poesia de la nit
m'entristeix massa;
el clar de lluna esmortuït
el cor me glaça.
Doneume sol, doneume llum
per revifarnos;
xuclem d'el blau tot son perfum
per retornarnos.

Acabava de veure un ametler amb unes quantes branques que ja prenién el tò moradenc de les primeres flors anunciant el fruit de la primavera. — ¡Visca 'l Sol! ¡Visca 'l Blau! Y els ulls li espiratjaven, vertaderament emocionat. Una calrada de foc li pujá a les galtes; per tot el seu cos correu una corrent eléctrica que li aixecá els brassos cap al cel y li feu estrenye les mans a tots quants aprop seu estavem. Y més tart, quant hagué reposat d'aquesta rauixa vital, qu'el tengué vibrant un bon rato com una fulla d'acer, va dir tot seriot: — ¡No 'ls-e sembla qu'haviem de saludar dignament la nostra Dama? Crec qu'aquesta manifestacioneta li era debuda.

Vet-aquí retratat al poeta Russiñol. An el pintor el vaig veure també més tart, quant hagerem arribats a Aufàbia. En penes deixarem el cotxe, com l'hipnotizat que cegament va aont li mana la voluntat d'el qui 'l comanda, prengué 'ls arreus de pintar y no s'aturá fins an el lloc de la seua feina. Allá, devant la Natura, la seua senyora y mestressa, la seua obsessió, el seu somni. Y mentres pintava, comparagué qualcu qu'allá

tot ho dispòn y, després de saludarse amb estrema amabilitat, seguí pintant molt afanyat com si an aquell moment res hi hagués al mon superior an el seu trabay. Y sols el va deixar quant sentí que 's pensava arreglar aquell jardí a l'inglesa y tayar aquells pocs xiprers qu'allá quedaven. Y després de haver explicat lo lletxos que son els parterres dels jardins moderns, demaná per tot lo més sant que respectessin aquell parey d'abres tan hermosos, tan poètics, tan sugestius. Y, com si ja hagués complert amb un dever, torná a pintar sens obrir boca fins que la fosca y l'homitat l'enjegaren d'aquell lloc.

¿Voleu ara coneixer l'homo? Doncs no vulgueu sebre res més si no que per allá aont passa deixa una filera d'amics y una renglera de boques qui canten les seues llaors. Y això que 'm referesc a la colla d'els pintors, musics y literats, qu'es la gent més mala d'agombolar.

J. T.

El malalt crònic

EL senyor Romagosa, era un senyor am fortuneta fincada, esposa propia, quatre filles escalonades, i una malaltia crònica.

El senyor Romagosa era espós, era pare, era propietari ric, però si hagués hagut de posar un títol á les tarjetes de visita, que marqués ben clars els seus mérits, hi haguera tingut de posar: *Sr. D. Pere Romagosa. Malalt crònic, Malaltia acreditada am marca definitiva.*

El ser malalt crònic había passat á ser per ell, desde ia feie molts anys, una manera d'ofici, la seva carrera, el seu estament, la seva desgracia i cuasi la seva vanitat: Contava els anys de sofriment á n'ls parents i masovers, que volien escoltar-lo am la fruició guerrera que un veterano am patina conta les seves batalles; explicant el seus dolors matave les hores millor que jugant á la manilla; s'alavaba de ser el malalt més antic del districte, el baldat *decano* i el *Champion* de la seva malaltia; s'haurie jugat una finca am quansevulga altre crònic de qui viuríe més temps i de qui patiríe més; i de segur que si algún curandero dels bons pél miracle d'alguna herba miraculosa, tot d'una s'hagués curat de *repente*, tirant-li la salut per sobre, un cop passada la llum de novedat, li hauríe quedat á dintre com una especie de recansa, un si es ó no es anyorament de ia no ser aquell malalt crònic, de tants anys, y de tant crédit.

Perqué en quant á crònic, ell era el més crònic que registraben les cròniques. Un cas preciós, un cas bonic, un cas de llibre de text, un cas d'academia, un cas medic de aquells que 's passa de má en má la facultat reunida en sessió plena i permanent. Ia de noi vá pujar amb un esplet de malalties que no se les merexíe, va pendre estat de matrimoni en un *alto* de convalecencia aguda, per recaure desseguida en plena lluna de mel; va anar tenint en quatre oassis d'una salut interina, aquells quatre regalets de fruit de benedicció, i un cop tingut el rader, había plegat de fer mal, de fer bé, i de fer negoci, i s'había plantat de crònic per *secula se. u. lorum*.

Dsde aquella hora i moment, i per comensar els estudis, había estat deshuciat més de vint vegades. Semblava que les consultes i tenien un *puntillo* en aixó de deshuciar-lo. En trovant-se dos metjes junts a l'espona del

seu llit ia teníe deshuciamet segur però ell no era home que s'espantés per deshuciamet més ó menos. Impossibilitat com estava de pantorrilles per avall, tarat de genolls per amunt, adolorit del ventrell, plé de vent el pit y els ronyons de sarra, conservava á tot portar una cara saludable de persona satisfeta; tenía un somriure afable de sana resignació; un somriure de *fenómeno* que salute als visitans que han pagat entrada per veurel; un aire de malalt de mérit, que's deixa ensenyar, perque aprenguin els estudiants de terapéutica, i fins els doctors passats; una cortesia noble, digne i serena, queixant-se am modos, i criansa i gemegant am la cordura filla d'aquella gran práctica de gemegamenta crònica.

Semblava viure, després de tants anys de patir, per mantenir la malaltia, per corsecar, la familia, i per burlarse de la ciencia. Els metjes y fins els curanderos quan l'habien deshuciat, ia no sabien que ferli. Els uns deien que el ventrell se li tornava ácit com una llimona verda; altres que era un ram de sa g, altres que no au era un ram, qu'era tot un abre que si li arrelava per dintre, i li feie mol-a reumática, á les plantes de les mans, dels peus i per tot ahont teníe p'antes; aquets deien que tenie tots els budells capdellats, com una troca embullade, aquets qu'es gastava sense solta tot el quarto de la melsa i fins i habia qui deie que tots els mals li venien de tirarse pedres al fetje...

Aixó darrer, es l'únic que la seva dona no creie. ¡I que s'habie de fer! ¡Deie ella, amb aquet posat que té de viure en un bany Maria! Qui s'en tire soc io, de pedres al fetje. Pero ¿ell? Vaya un, ¡jell! Pateix, no li *quito*, però pateix amb un sossego, amb un ordre, i amb una tossunería, que io crec. ¡Deu me perdoni si pecol! qu'el dia que no patís au trovaríe á faltar. Ell te'l mal, però qui pateix som nosaltres. Creguin-me, continuava dihent, malalts de mena tant crònica, sofreixen i fan sofrir de tal modo, que io au dic moltes vegades; sería millor per tots, que Nostre Senyor se l'emportés am tots els coneixements donant-li una hora ben curta.

A poc á poc, — contestava l'*interfete*, entre ai! i ai! — Io no porto pressa d'anar-men. — Io ia tinc práctica á patir. — Dons io á n'el teu *puesto* deie ella no voldríe patir

Il·lustració Mallorquina

tant.—Si no au faig espressament, reprenie ell, que he de fer pobre de mi ¿morirme? morir-me á *les males*?—Deu nos en quart contestave la esposa. No vull dir aixó.—*Ell*: ¿Dons, qué? Que no au veieu que á les bones no hi valen les medicines.—*Ella*: Perque t'habém mimat massa. Dignes, qui t'hauria cuidat tant, i tans anys, i am tanta *perfidia*: Ai! senyor! al pensar que malalts tan crònics, serán un gran destorb, al *seno* d'una familia? *Ell*, tot manso: I io no au soc, un destorb? *Ella*, am calma: Au ets algunes vegades, au ets sovint, au ets quasi sempre, au ets sempre, que no et fás càrrec que els malalts no tenen dret á ma'metre la salut, dels que están bons per cuidar-los.

¡Pobre crònic! au era sempre de destorb! Au era tant, que no sabien que fer-ne, ni aont posar-lo, ni aont enquistar-lo, ni aont dur-lo. Devegades, distretes am la bugada ó donant ordres á la cuina, s'el descuidaven á n'algún recó de la casa i no l'anaven á buscar, fins que'l crit se feie massa pesat; devegades els coixins li quicien á sobre, i el trovaven mitx colgat i e-bufegant, com un cadell perdiguer; molts cops el treien á soleiar al terradet, i distretes el tancaven fora, i allí pasave hores i hores, prenent banys de sol, si en feie, ó de pluja, si plovie; un día va pedregar i va rebre tota la pedre, un altre s'el van deixá al bany i va estar en remull cinc hores el mateix qu'un peix malalt, i eil no obstant am tot i el patir, i el jemeç, i els banys, i els llamps i la pedregada, (i encaparreu se amb els malalts!) ell sempre aquella taleia, aquell gran empenyo en viure, quant tant be li haurie fet Deu (segons deie ella, am rahó) d'endurs-el d'una vegada á la seva Santa Gloria.

Un empenyo, aixís de patir: tan obstínada perfidia, no la podia alabar cap persona enrahonada; perque á mes del mal de migransa que daba á tots els que l'estimaven, i que no l'haurien volgut veure sofrir mes, á mes del gasto, que encare que pagués eil, no se li planyie res, tan i tan anar allargant, fins arrivava á des'orbar el casament de les noies. No podien tocar el piano am tota aquella expansió que necessita l'instrument; habien

de cantar á mitja veu,—privant-se del desenvol·lo,—el vals *de les olas*, i fins l'estrella *confidenta*; habien de ballar de puntetes, i quan arrivave un pretendent, dels que valien la pena, perque no vegés tantes llástimes, i es retirés eternit, tenien de desar á corre cuita á darrera d'un *biombo*, ó á l'alcova, ó á la banyera, ó al rebost, ó allí aont podien aquell tossut de malalt, que patie, i repatie, i no's cansave de patir, ni de fer patir á la familia, i als *novios*, i als vehins, i als metjes, i á tota la parentela, tot per aquell punt de viure sense solta i sense modos.

Allò no's podie aguantar. Que li haurien de dir á l'últim que feie temps feie nosa? ¿Qué no au con·ixie am la mirada? ¿Qu'era just qu'am tants de mérits adquirits al peu del lilit, fés gruar tan la viudetat á la seva pobre esposa? ¿Que les habie d'enterrar á totes am la seva flema i *paxorra*? ¿Que no li tocave morir-se? ¿Qu'esperava tanda? ¿Qué potser volie estar bó, per anarsen á la tomba? ¿Qué no s'habie tingut prou prudencia? ¿Qué no abusave de aquelles pobres dones perqué eran dèbils i dòcils?

No hi habie més remei! Ia que no si ajudave ell, s'habie de pendre un determini. La juventut passava, els novios passaven alts, venien els balls de mascres, i alló era un encantament. Ia que ningú's decidie, ni elles, ni el delinqüent, varen pendre el determini de tenir l'útima consulta, i qu'els metjes ho resoluessin.

Van anarhi, i ells que resolien tans cassos d'una manera sobtada, van resoldre lo que resolien sempre en tractant-se d'aquest cas; deshuciarlo altre vegada, acordant: Que tenien crònic per anys, qu'es mediqués la familia, per resistir els sofriments qu'*Ell* aniria donant-los, i que s'en rentaven les mans. El seu mal era massa crònic per poder esperar un repenta. Curarlo no podie ser, deixar-lo de fer patir i que patís la familia, era picar en malalt fret. No hi podie ni la mateixa familia, ni el's, ni totes les medecines per igno·ntes que fossen!

SANTIAGO RUSIÑOL.

«EL XIPRER DE LA SULTANA» (GENERALIFE DE GRANADA)

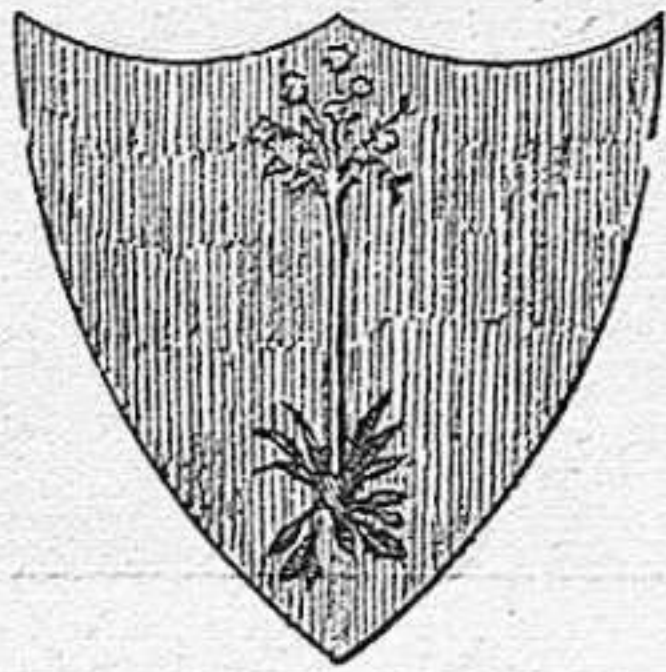
QUADRO D' EN RUSIÑOL

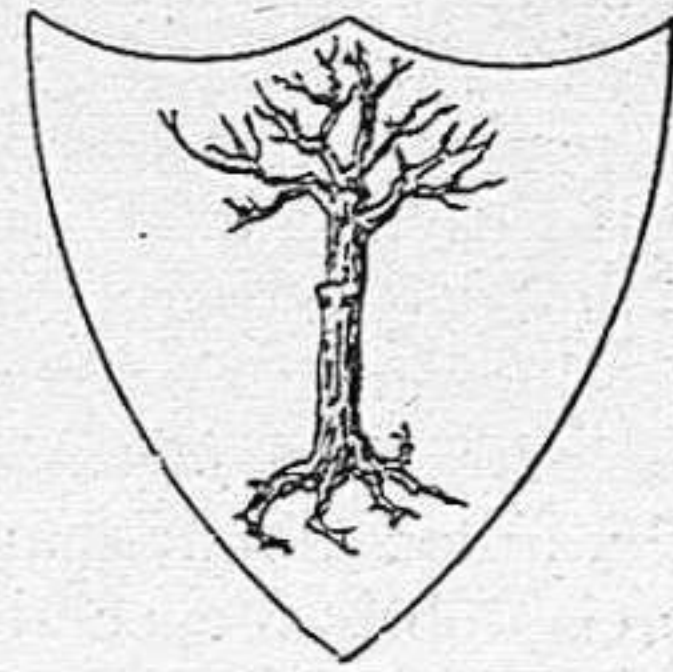
Noms, armes y noticies de ses families de Mallorca

Per ses noticies qu' aquí donam de dites families y d' e's séus escuts d' armes, s' han tengut a la vista molts de documents antics y moderns, entre ells uns quants nobiliaris manuscrits d' es sigle XVIII d' els quals un de l' any 1783 mos dona noticia detallada d' es lloc ahont se troben ò se trobaven a les hores la major part de dits escuts d' armes.

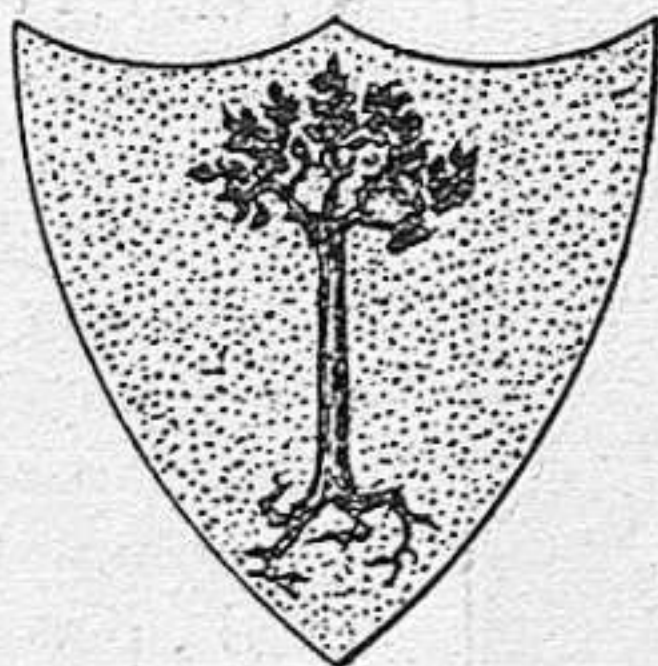
Hem consultat endemés es nobiliari d' en Bover y es Cronicó d' en Campaner, lo mat'ix que ses llistes y llibres d' avisos y cárrecs de s' ilustre cofradía d' el gloriós Sant Jordi d' els cavallers, que se conserven autentics dins alguns archius particulâs:

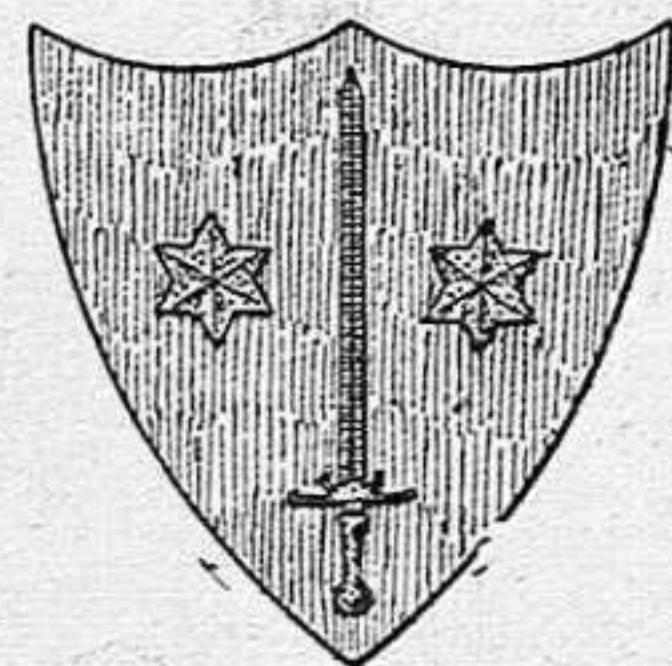
Abassons.—Armes: *sobre camp roig, un aubó florit de son colô.* Sa troba en les claus de la bòveda de l' iglesia antiga de la Cartoixa.

Abrines.— *Sobre camp d' argent un arbre arrancat, de son color, sensa fullas.*

Abri.—Familia estingida en el sigle XV amb la casa de Carlar. Armes: *sobre camp d' or un arbre de son color arrancat.* Sa troba en la capella d' els Carlars en Santa Eulalia entrant a ma dreta.

Adarró.—Familia estingida. Armes: *sobre camp roig una espasa guarnida d' or, acompanyada de dues estrelles d' or.*

Crònica il·lustrada

SA PORTA DE SANT ANTONI

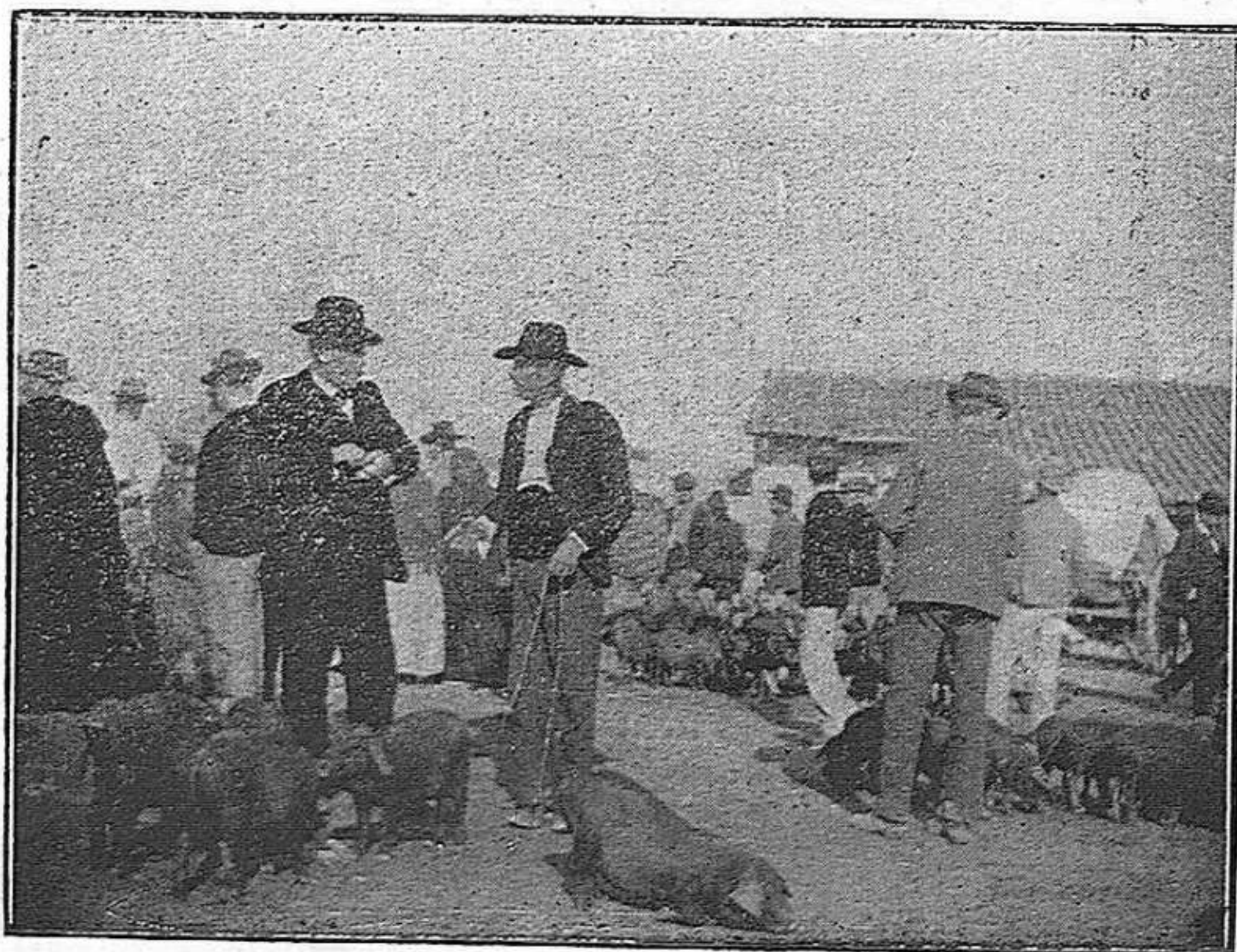
AQUELLA plassa gran, amb ses antigues enramades que tanquen tota una historia, de soparets, bauxes y qualque borrarxera, aquella plassa es converteix el dies abans de Nadal en un mercat animadíssim ahont, de tota la pagesia devalla gent a vendre els endiots y ses porcelles, animals qu'una antiga costum ha destinats a esser sacrificats es dissapte de Nadal.

S'instanta en ha agafat els moments en que un comprador está pagant, y una pareya de endiots exposen sa mercancia dins s'escaparate d'un carro envelat.

Allò es un camp ahont hei pot trobar molts d'estudis es psicòleg. Hei ha pigesos qu'es perden de vista y que son capassos de robà ses ferradures d'un cavall quant trota, y també n'hi ha que pareix que surten de s'ou, y generalment troben qualque amic improvisat qui els-e conduceix a llocs ahont sempre solen deixar els doblès d'els endiots ó de ses porcelles venudes.

A sa Porta de Sant Antoni.—¿Qui m compra un endiot?

A sa Porta de Sant Antoni. — Pagant sa porcella.

SA FESTA DE SA CONQUISTA

Pobre, descolorida, va esser sa festa de sa conquista. Sa commemoració d'un fet tan notable y de tanta importancia per Palma se convertí en un no res per sa poca voluntat d'els concejals, perque dos solament foren els qui acudirén á sa festa, dos es qui tragueren á sa passa de Cort sa memorable senyera del Conqueridor.

Això fou cen urat y amb motiu, perque els

Il·lustració Mallorquina

representants d'es poble de Palma devien mirar més p'es llument d'una festa genuinament mallorquina, una recordansa anyal d'el vertader fonament de sa nostra historia.

Una altra falta y d'importancia se notá: l'ausencia d'el anyós retrato de don Jaume que's digué fou retirat per lliurar-lo d'els tacs d'els fusells que amb ses descargues, el tira-

Plassa de Cort. Sa festa de sa Conquista.

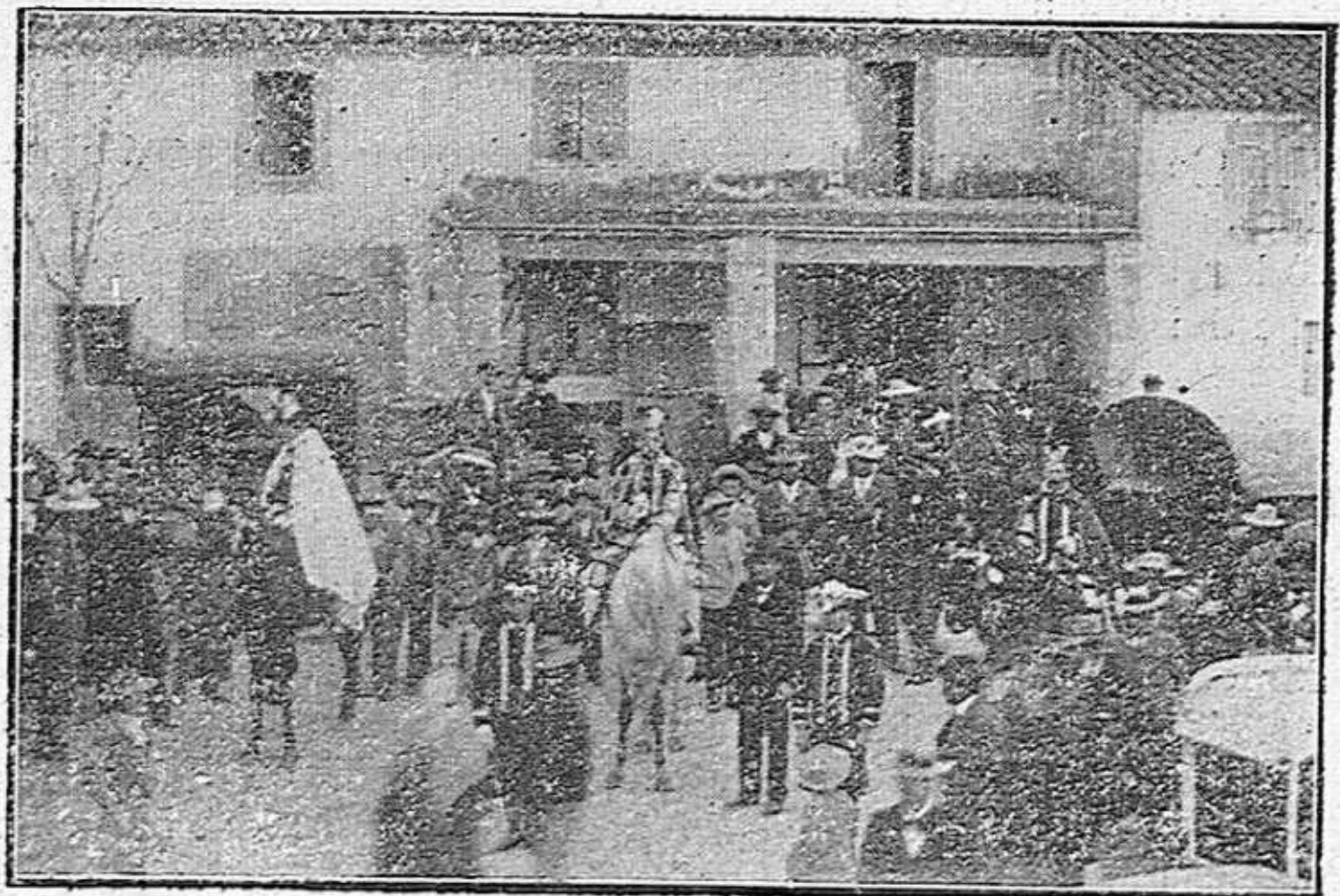
ven á perde, cad' any. Aquest fet ja denota una irreverencia, pero més grossa fou sa de retirar-lo, privant an es poble que pogués anar com cad' any á contemplar sa venerable figura del Conqueridor.

A s'instantánea que de sa festa de Cort publicam, podrá veure el lector, buit es lloc d'es balcó de la Sala, ahont estava en ses passadas festes, dit retrato.

* *

REPRESENTACIÓ D'ELS REYS

Es decapvespre baix un cèl emboirat y un salistre finíssim emprenguerem es camí d' Establiments, ahont nos havra arribat sa fama d'es Reys que representan els pagesos de aquell poble.

Establiments. - Anant a fer els Reys.

Per sa carretera anavem trobant carruatges de gent ciutadana, carretons de possessió, amb un floret de pageses lluint sa botonada y es mocadô de pinyetes amb sos trencs de sa caixa.

A sa plassa de l'iglesia, demunt un'alta escalonada estava un trono, de domás ver-mey y paumes.

S'acostá s' hora de sa representació, y á sa plassa acudí molta de gent, omplint la tota. Poc temps després devallava de dalt sa carretera el rey Heròdes montat á cavall qui es possessioná d'es trono. Comensava s'espectacle. Tots els personatjes, jovenèia d'es poble, posava els cinc sentits en el papê y sa representació bíblica prenía cert perfum d'antigüèa, per s'ingenuitat d'els artistes y sa gent d'es poble qui escoltava en relligiós silenci y s'indignava si qualque estrany parlava fort y distreia.

Establiments.—Representant els Reis.

Encara no feya vint minuts que durava s'espectacle quant comensaren á caure gotes y després una bona aigo. Tota sa gent de sa plassa buidá depressa, però els reys seguían representant.

Quant noltros, fugint també de s'aigo partiem cap á ciutat, demunt es trono sortien els doctors de la lley amb uns grans llibrots devall es brás, per contestar a sa consulta d'Heròdes; un pagés, induhit sens dupta, per antipatía an els doctors, cridava: «¡Ala, retirauvos que duis es papés banyats!» Y no deia mentides, queia á damunt ells una bona aigo.

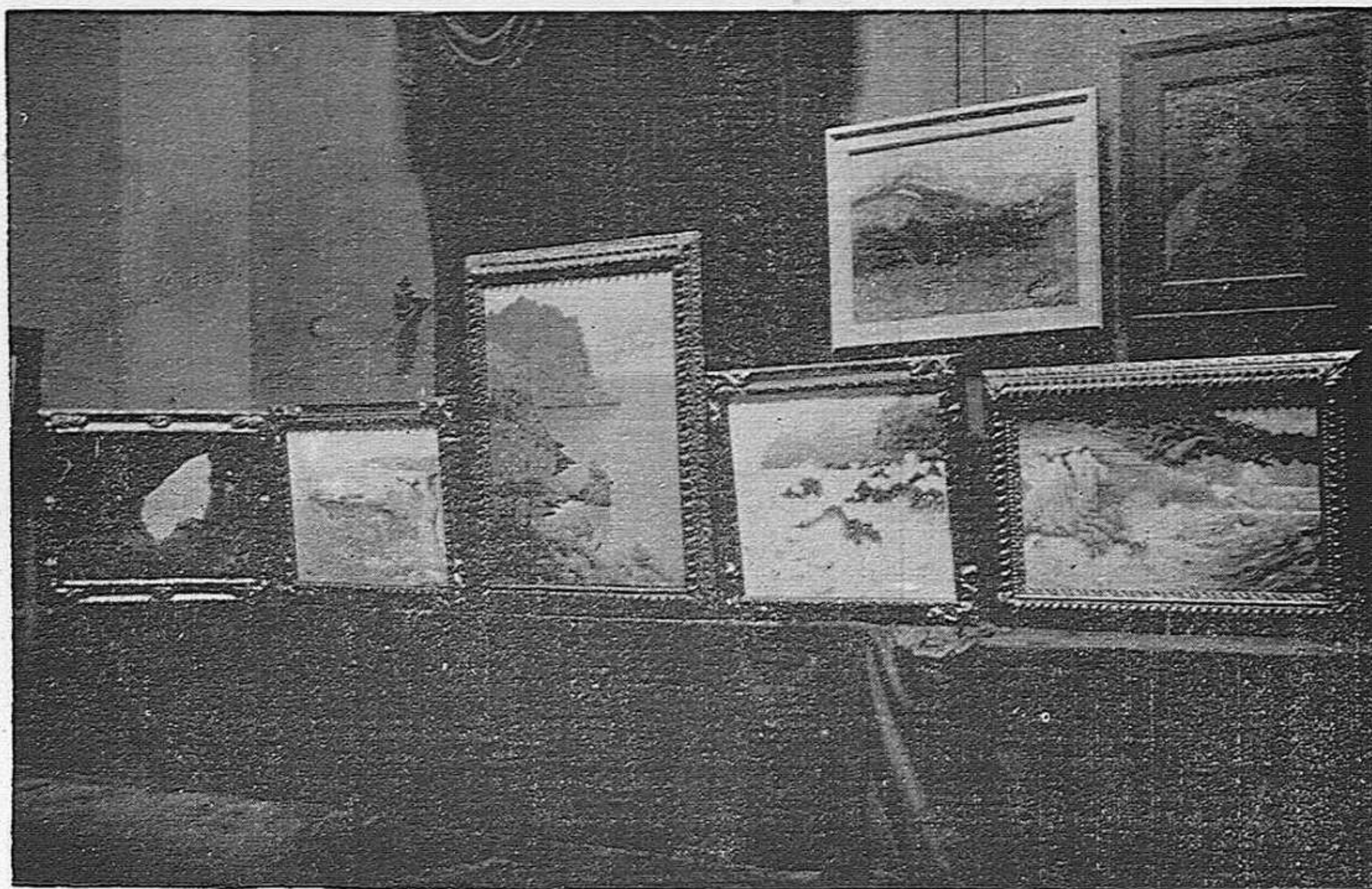
* *

EXPOSICIÓ DEGOUVE

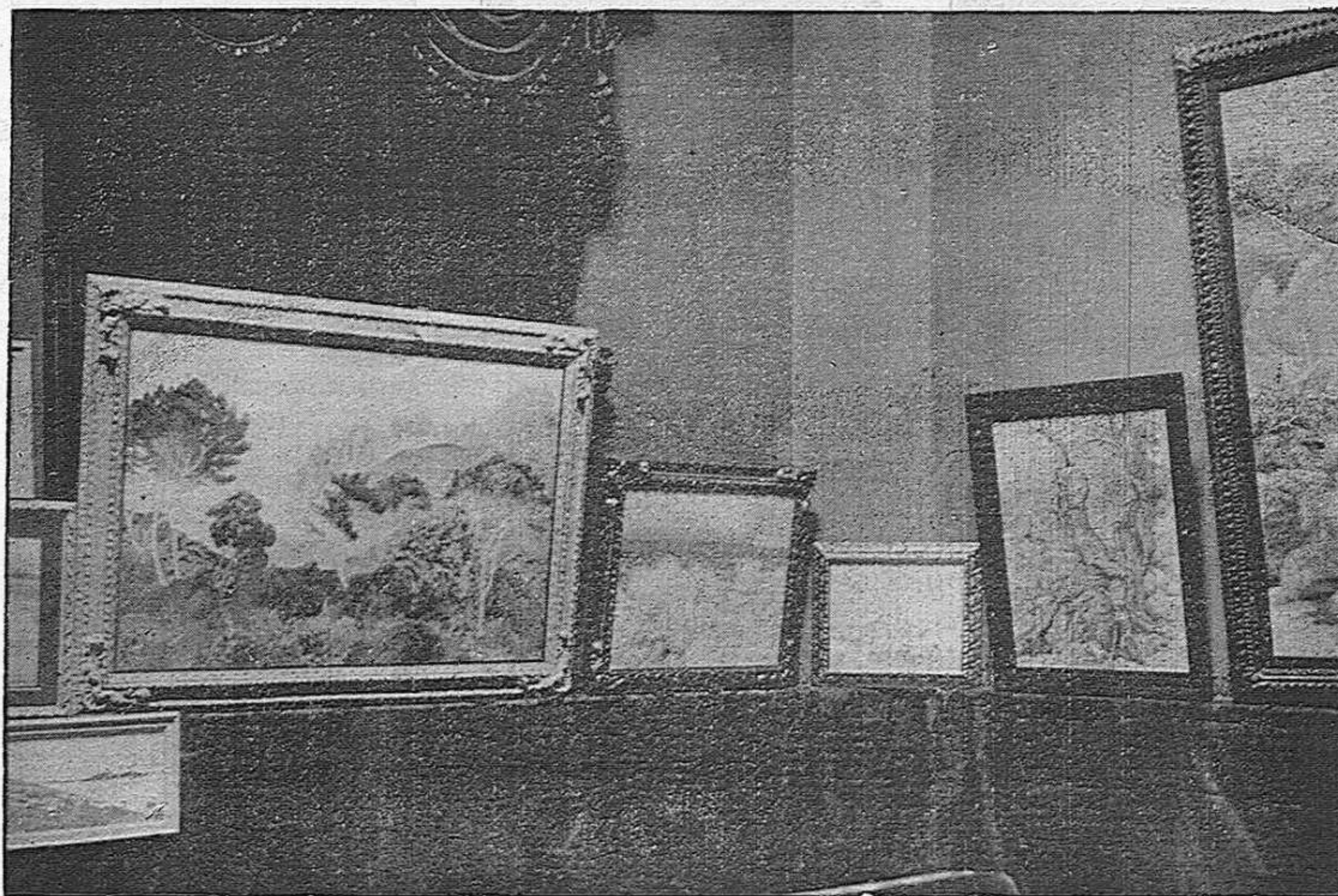
A una sala d'es *Círculo Mallorquí* han estat instalats aquests dies els quadros de M. y Mme. Degouve.

Tots els aficionats á les belles arts han anat á visitar dits quadros, que han tingut el vertader poder de mòure l'atenció y han estat molt discutits, pero els autors poden tenir la satisfacció de que sa seua escola, el seu procediment ha vensut á molts qu'abans admiraven sa plasticitat material, sa copia espicellada de sa realitat.

En els quadros de M. Degouve surgeix amb esponera sa seua personalitat poética; es sa reflexió de ses seues visions devant ses combinacions estéticas de natura.

Círculo Mallorquí.—Exposició Degouve,

Círculo Mallorquí.—Exposició Degouve.

Sa pintura d'el mar y del cèl la domina profundament, y ses cales ahont bull s'aigo y sa quietut aplanada de sa nostra badia, fan romandre extasiats, com devant un mon nòu.

Nòus concejals de s' Ajuntament de Palma

Antoni Villalonga
(Republicà)

Sebastià Trián
(Republicà)

Francesch Roca
(Socialista)

Guillem Serra
(Republicà)

Guillem Mateu
(Lliberal)

Francesch Villalonga
(Republicà)

Bartoméu Castanyer
(Republicà)

Jeròni Pou
(Republicà)

Juan Oliver
(Republicà)

Francesch Martorell
(Conservadó)

Francesch Quijald
(Republicá)

Marián Massanet
(Conservadó)

Noves

LA ROQUETA, *Il·lustració Mallorquina*, surt per dotà a Mallorca d'una revista ahont s'hi trobi il·lustrat amb fotogravats tot lo típic y lo que d'importancia passi a sa nostra illa.

Per això acullirém y darém cabuda an aquestes planes a ses fotografies qu'els aficionats mos enviïn, sempre que sien artístiques y as mateix t'mps reproduesquen qualque cosa nostra, digna de ser conservada.

S'escés de material mos ha fet retirar d'aquest número, distints originals, entre ells dos articles y una poesia, un tròs de *Heráldica*, alguns retratos dels nous concejals de Palma y un altre fotogravat de la exposició Degouve.

Dits originals serán publicats an es número pròxim, ahont publicarem també una ronlaya de don Antoni M. Alcover, un inspirat treball de la notable poetisa donya Manuela Herreros viuda de Bonet y el retrato del Vicari general, iniciador del Diccionari catalá.

Es dibuix de ses cubertes d'es número pròxim será original d'en Sarmiento y a s'actualitat hei figurarán diferents fotogravats de sa popular festa de Sant Antoni y vistes d'es Teatre Nòu.

**

Es moviment artistic per ara, á Mallorca está reduit á ses funcions de la Tubau an es Príncipal, ahont la gent no hei ha acudit molt, sens dupta perqu'els prèus son pujadets.

Tres obres conegudes y un estreno ha dat:

Magda, ahont la companyia y especialment la senyora Tubau hei posaren un bon ratx d'art. S'obra d'en Sudermam ha penetrat an es nostro públic lo que denota una salutable reacció, a pesar de que fá alguns mesos que va deixar passar sense ferli cas *L'Arlesiana*.

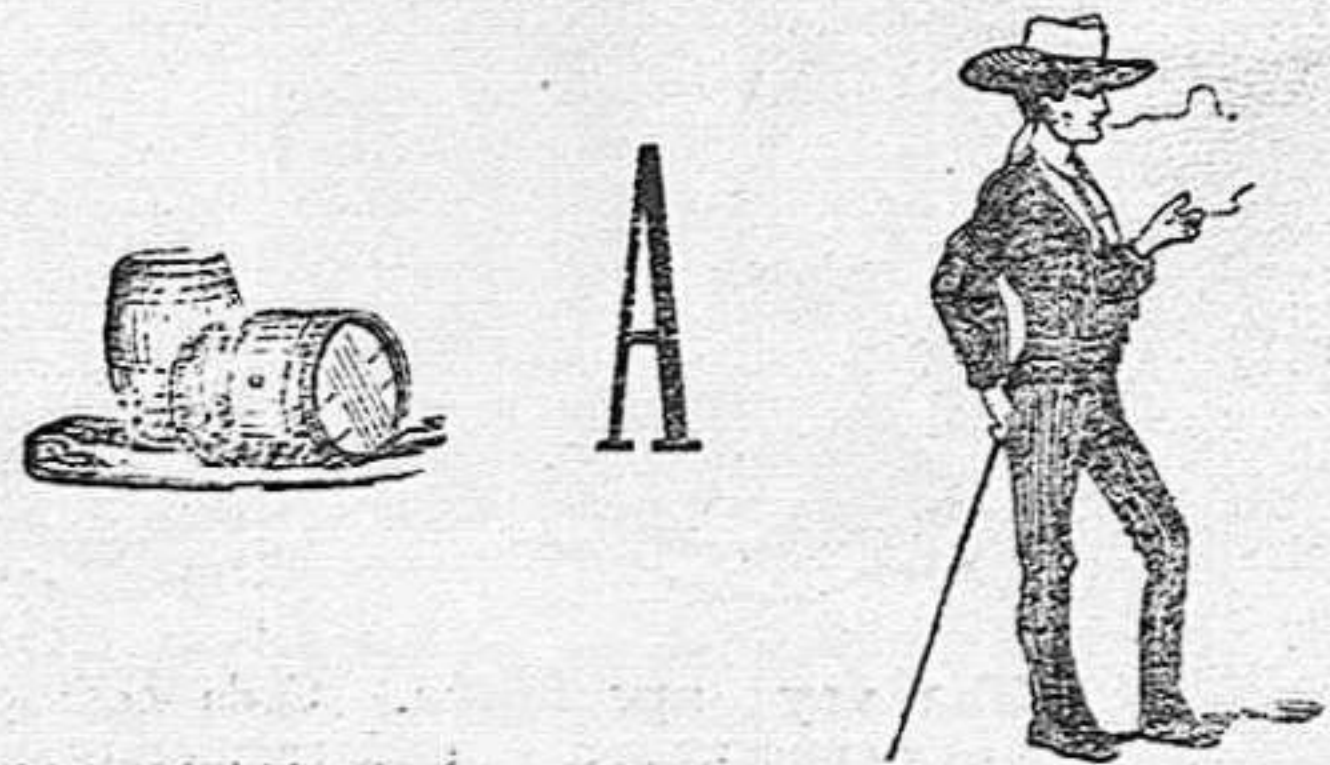
Pareix que per dia primê d'es mes pròxim s'anuncia s'estreno d'el Teatre Nou, amb la companyia d'el Liceu de Barcelona.

**

Al qui rebin aquest número y no vulguin continuar rebent-lo, los suplicam el remetin a s'administració.

Passatemps

JEROGLÍFIC

Sa solució en es número qui-vé.

Any nou vida nova per Bauzá

(Projectes de regeneració)

Un pintô modernista fins á sa mèdula. D'avuy endevant no pint més qu'amb dos colós; vermey y grog.....

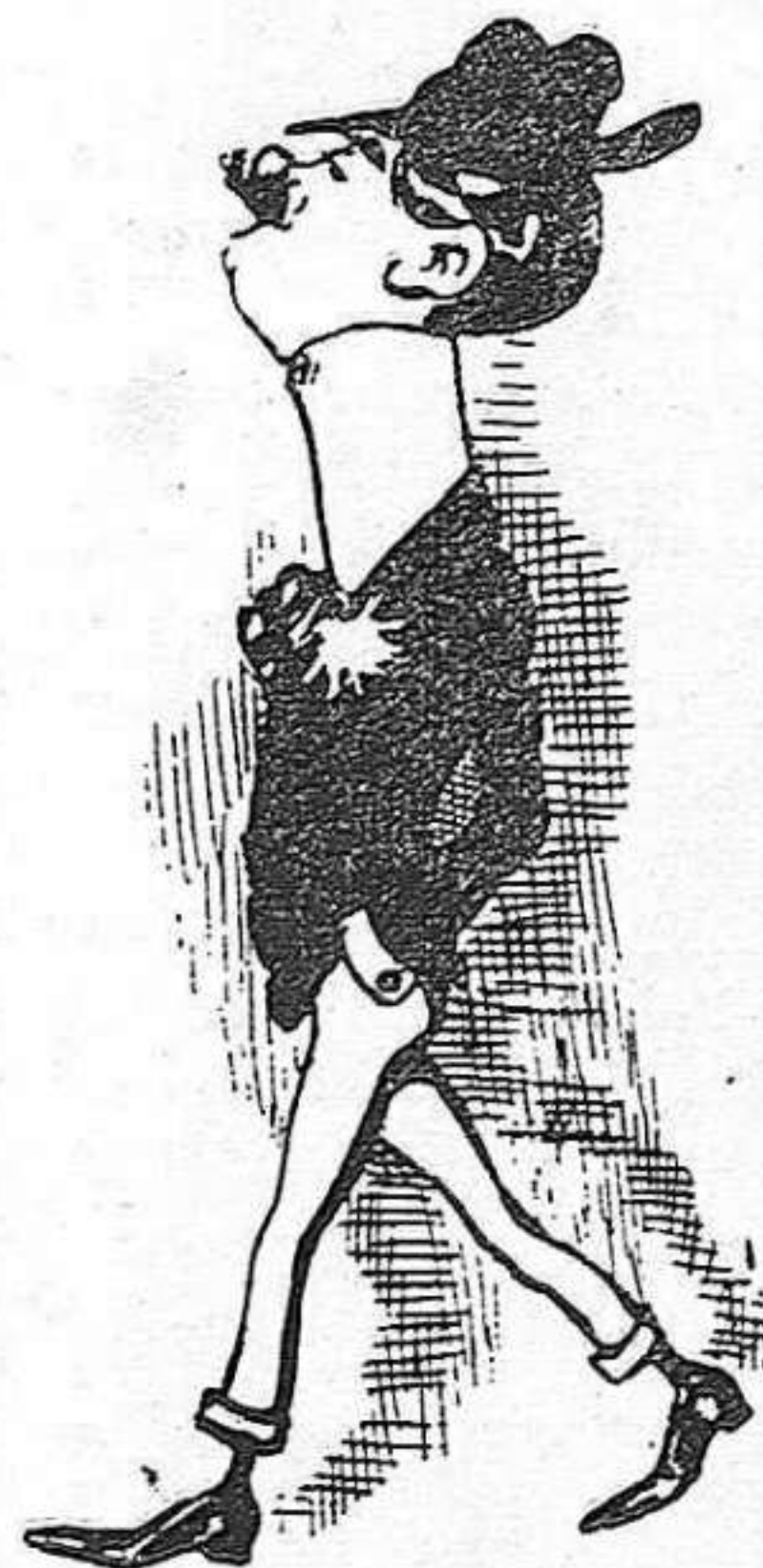
Un tavernê honrat. - No posaré més veneno an es vi ¡Pobres comprados!... aygo y no més aygo.....

Un sablista. - No; no tornaré á succehí aixô de pagâ á uns y an els altres no; vuy quedâ be amb tothom. no pagaré á ningú.....

Una veyá aprofitada. - Cada cosa en es séu temps y enguany anâ a pescâ enamorats amb vestits modernistes.....

Un gomós-girafa - Qui no té cap que tenga coll.....